

Publikace OECD - Analýza problematiky antimikrobiální rezistence

03. 10. 2023

2. 10. 2023 - Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj v září zveřejnila analýzu problematiky antimikrobiální rezistence (AMR). Přichází s řešeními aktuálními i pro EU, která posiluje koordinovanou reakci na AMR pomocí regulačních i tržních mechanismů a dobrovolných iniciativ.

Každý rok přijde v zemích EU a OECD o život v důsledku infekcí vyvolaných bakteriemi rezistentními vůči antibiotické léčbě cca 79 000 lidí (tj. více než dvojnásobek souhrnného počtu úmrtí v důsledku tuberkulózy, chřipky a HIV/AIDS). Nepříznivý trend nárůstu rezistence (u některých bakterií v řádech několika desítek procent) lze pozorovat především v průběhu několika málo posledních let. Před 20 lety byla např. většina kmenů E.coli citlivá na běžná antibiotika, dnes je rezistentní čtvrtina jejích kmenů. Současně AMR způsobuje nepříjemně vysoké zdravotní a ekonomické náklady (léčba pacienta s rezistentní infekcí je 3-4x dražší než léčba pacienta s infekcí, která reaguje na antibiotika; vyžaduje delší hospitalizace), a to v situaci vysoké zátěže zdravotnických systémů v důsledku CoV. Environmentální rizika (výskyt léčiv v půdě a vodě) představují další dimenzi zátěže.

Do této situace jsme se dostali postupně od 40. let minulého století, kdy se antibiotika stala široce dostupná k léčbě, ale díky i kompenzaci chudoby (když návštěva nemocnice je mnohde finančně nedostupná na rozdíl od volně dostupných antibiotik). Podobně byla a nadále jsou využívána antimikrobika v oblasti zemědělství k fyto-vete léčbě, ale i ke zintenzivnění zemědělské produkce (stimulace růstu hospodářských zvířat) nebo kompenzaci nedostatků v chovech (špatná hygiena a přílišná koncentrace zvířat).

Evoluce dalších odolných kmenů bakterií a jejich dopady zmírňuje důraz na hygienu a rychlou a bezchybnou diagnostiku bakterie/správného antibiotika. Správné používání antimikrobiálních látek (nikoli nadužívání / poddávkování / preventivní užívání) může přispět k 10-15% snížení rezistence u hospodářských zvířat a 24% snížení rezistence u lidí. Cestou tedy není snížení spotřeby antimikrobik zákazem nebo vyfázováním, ale jejich správné používání upravené komplexem opatření ve všech relevantních oblastech („One Health approach“).

Z pohledu MZe jde zejména o oblasti veterinárních léčiv a medikovaných krmiv; podmínek výkonu veterinární profese; podmínek pro chovatele v průmyslových i zájmových chovech (stanovování a zajištění dodržení ochranných lhůt); zdraví a dobrých životních podmínek zvířat nebo získávání, zpracovávání a označování potravin (původ potraviny ze země ne/používající stimulanty růstu antimikrobní povahy, „antibiotic free“ label aj.). Realizaci těchto opatření často napomáhá širší kontext spoluutvářený mj. uzavíráním obchodních dohod s respektem k evropským standardům (sanitární a fytosanitární oblast); posilováním etického rozměru a rovnocenných podmínek v obchodu se třetími zeměmi, možnostmi podmínek výkupu zvířat apod. OECD tak prostřednictvím analýzy klíčových nástrojů pro příští generaci iniciativ v oblasti AMR nabízí inspiraci pro široké mezioborové využití.

Mgr. Radek Stránský

Odbor pro vztahy s EU a zahraničně obchodní spolupráci, MZe